

מדוע אנחנו אובססיביים לבגדים?

היהדות מייחסת חשיבות לבגדים שכן, הם מבליטים את מעלת האדם על פני שאר בעלי החיים. הבגדים שהאדם לובש משנים לו את התודעה וההתנהגות, ומכאן השפעתם.

החוקים של הבגדים

לפני שנים בתחילת שליחותי, באחת הפעמים הראשונות שהלכתי להתקין מזוזות בביתו של אחד מבני הקהילה, זכורני שנכנסתי לביתו, וכשניגשנו לאחד החדרים, ראיתי חדר גדול שהיו בו ארונות מיוחדים של נעליים, כאלה שרואים בחנויות נעליים וכל הארונות מלאים בזוגות נעליים.

שאלתי בתמימות את הבעה"ב שעמד לידי וסייע לי להתקין את המזוזות, "האם אשתך מוכרת נעליים?" בחיוך מריר הוא השיב לי: "היא לא מוכרת נעליים, היא קונה נעליים".

אז התחלתי להבין מה פשר כל העניין של הבגדים; לכל אירוע יש 'קולקציה' מיוחדת בפני עצמו. בבוקר באים לבית הכנסת לבושים בקולקציה אחת; למנחה באים עם מערכת בגדים אחרת ובלילה כשיוצאים לבלות שוב חייבים להחליף לבגדי ערב. ביום ראשון בבוקר, כשיוצאים לשחק גולף הרי ברור שאי אפשר להופיע עם הבגדים שאיתם יצאו לבלות אמש, וכך זה הולך ומוסיף מחיל אל חיל.

בכל פעם כשאני מודיע על מסיבה כלשהי בבית חב"ד, השאלה הראשונה והחשובה שאנשים שואלים אותי היא, כיצד צריך להופיע, באלו בגדים. אני נותר ללא מענה בפי. אני הרי לובש את אותם בגדים בבוקר ובערב, בקיץ ובחורף, בקור ובחום. בסוף אני משיב: כל זמן שאתה בא לבוש זה כבר טוב.

בבגדים מתבטא במידה מסוימת כוח האין-סוף; אוכל אדם יכול לאכול בכמות מוגבלת, גם אם הוא אוהב את כל המאכלים שבעולם הרי כרסו של אדם מוגבלת,

אך בגדים אפשר תמיד לרכוש עוד ועוד, להחליף לבגדים אחרים, ויש בזה 'חוקים' ללא גבול.

למשל, בחתונה ² האמא של הכלה צריכה ללבוש בגדים שמיוחדים לה, ומאחיות של הכלה יש ציפיות שילבשו בגדים מיוחדים ומסוימים שיתאימו להן, אבל אם אתה רק בן דוד של החתן והכלה אז אסור לך ללבוש בגדים חשובים מדי, שכן אתה עלול לבייש חלילה את המחותנים עצמם ואת המשפחה הקרובה יותר, כי בטעות עלולים לחשוב שאתה אח או אחות של החתן או הכלה וזה הרי לא נכון, וכך הולכים החוקים ונעשים מסובכים יותר ויותר.

הבגדים ביהדות

אבל את האובססיה לבגדים אנחנו מוצאים גם ביהדות; אחת השאלות הקבועות שתמיד שואלים רב חסידי או מרצה חסידי היא, מדוע הדתיים לובשים תמיד בגדים שחורים? הרבה פעמים אני נשאל מדוע אינני מגוון ולובש ביגוד בצבע אחר, למה אני תמיד עם אותה חליפה באותו צבע. ובכלל, מהם הבגדים הארוכים הללו בשבת. מי שפעם היה בריכוז חרדי בשבת וראה את החסידים עם השטריימלאך והגרביים הלבנות בוודאי שאל את עצמו את השאלות הללו³.

אבל זה לא רק ענין חסידי. בהלכה אנו מוצאים דברים רבים שקשורים איכשהו לבגדים. למשל, לגבי שבת ההלכה אומרת שיהודי צריך שיהיו לו בגדים מיוחדים לשבת. על הפסוק "וקראת לשבת עונג לקדוש ה' מכובד וכבדתו" דרשו חכמים (במסי שבת קיג, א) ⁴ "וכבדתו שלא יהא מלבושך של שבת כמלבושך בחול", והמגן אברהם כתב בשם האריז"ל "שיש להחליף כל הבגדים שעליו ואין ללבוש בשבת מכל מה שלבש בחול" (סי' רסב סק"ב), והבגדים הללו צריכים להיות יקרים וחשובים יותר מבגדי חול.

ביום טוב הבגדים צריכים להיות חשובים ויקרים יותר מאשר בשבת, וכפי שאדמו"ר הזקן כותב בשו"ע: "וכן בגדי יום טוב צריכים להיות יותר טובים מבגדי שבת" (תקכ"ט, ז). הסיבה היא היות שביו"ט יש מצוה של ושמחת בחגך, ולבישת בגדים מיוחדים יש בהם כדי להוסיף בשמחה (ראה פינת ההלכה עמוד קט).

בנוסף לזה, ליהודים יש בגד מיוחד לתפילה וזו הטלית, שבה יהודי מתעטף ולובש על עצמו לפני שהוא פונה אל הקב"ה בתפילה. ומעניין, דווקא מנהג זה קיים בכל קהילות ישראל, אפילו במקומות כאלה שביטלו לא רק מנהגים אלא עקרו גם

הרבה דינים מהתורה, ולמרות זאת הטלית נשארה אצל כולם ועד שהיא הפכה לסימן היכר של כל יהודי באשר הוא ועד כדי כך שקוברים יהודי עם טלית.

פרשת השבוע תצווה, מוקדשת בחלקה הגדול לבגדים, "בגדי כהונה". קרוב לארבעים פסוקים עוסקים בציווי עשיית הבגדים, ואותם בגדים מתוארים לפעמים לפרטים ולפרטי פרטים.

בהם גופא אנו מוצאים שלושה סוגים; כהן הדיוט לבש ארבעה בגדים; לכהן הגדול היו שמונה בגדים, ולכהן הגדול ביום הכיפורים היה סט של בגדים נפרדים [?] בגדי לבן, שאיתם הוא נכנס לקודש הקודשים, ועד שהתורה אומרת שהבגדים הם המקדשים אותו כמו שרש"י אומר על הפסוק "לקדשו לכהנו לי" [?] "לקדשו להכניסו בכהונה על ידי הבגדים שיהא כהן לי" (כת, ג). וכפי שאומרת הגמרא במסכת זבחים (יז, א): "בזמן שבגדיהם עליהם כהונתם עליהם, אין בגדיהם עליהם אין כהונתם עליהם".

בגדים משנים תודעה

נשאלת אפוא השאלה, מהי כל האובססיה הזו לבגדים? מה זה משנה מה אדם לובש, העיקר שהוא אדם טוב וישר דרך, ומה נוגע כל כך איך הוא לבוש, זה הרי לכאורה דבר חיצוני לחלוטין, והיהדות בכלל והחסידות בפרט דורשים פנימיות והעיקר מה שנמצא בתוך לבו של האדם, ומה זה משנה איך האדם נראה בחיצוניותו?!

בתחילת ספר בראשית כשאנו קוראים את סיפור הבריאה, אנו לומדים שהבגד הראשון של בני אדם ניתן להם מהקב"ה בכבודו ובעצמו והוא הלביש את אדם וחוה.

זהו דבר מפתיע ומפליא, שכן לא מצאנו שום דבר אחר בעולם שלא הוטל על האדם להמציא אותו בעצמו, בכוח שכלו. אין אף דבר מתיקון העולם ויישובו שניתן לו מאת ה', לא הבערת האש ולא עבודת האדמה ולא בנין הבתים [?] בכל אלו היה צריך האדם למצוא ולסלול את דרכו בעצמו. והנה דווקא הבגד ניתן לו מלמעלה, ואף לבישתו לא נעשה בכוחות עצמו אלא בפירוש נאמר בתורה "ויעש הי אלוקים לאדם ולאשתו כותנות עור וילבישם".

ישנם המבארים את המעלה של הלבוש: "הלבוש אינו רק הגנה מפני הקור, אינו רק קישוט, הוא סימן ההיכר הראשוני וההכרחי לחברה אנושית והיא מותר האדם

מן הבהמה² בתת ה' לאדם ולאשתו כותנות ובהלבישו אותם נאמר לנו אפוא שאין הבגד דבר שבהסכמה בלבד אלא תוספת למעשה בראשית מעין עור שני שניתן לאדם מעין גופניות נאצלת יותר³ אם כן הלבוש הוא סמל כבוד האדם והעירוס ממהות החיה".

היצור היחידי בעולם שזקוק לבגדים זהו האדם, ורואים במוחש שהלבוש משפיע על האדם;

כשאדם לבוש בבגדים חשובים הוא מתנהג בצורה אחרת, זה מעמיד אותו במצב נפשי אחר. אדם שלבוש בחליפה ובעניבה בדרך כלל יימנע מלרוץ ולהשתולל אלא יתנהג בצורה שתכבד אותו ואת לבושו, וכמו שאומרים באידיש "סיפאסט נישט", זה פשוט לא מתאים להתנהג כך, וכך גם ילדים כשהם לבושים יפה הם מתנהגים בנימוס יותר. נמצאנו למדים שהבגד מעמיד את האדם במצב נפשי מסוים, וככל שהאדם לבוש יותר⁴ הוא מתנהג יותר באנושיות.

ולכן גם ביהדות אנו מוצאים שככל שהדבר קדוש יותר הוא 'לבוש' ביותר בגדים, כי זה מגלה בתוקף יותר את ה"מותר האדם מן הבהמה", ולכן בתפילה אנו מתעטפים בטלית, ולכבוד שבת מחליפים לבגדים חשובים יותר וליום כיפור⁵ שזה היום הכי קדוש בשנה⁶ לובשים קיטל וכדומה.

ואצל חסידים ישנו בגד מיוחד אותו לובשים רק בשעת התפילה "גארטעל", אבנט. ה'גארטעל' לא נועד כדי לכסות משהו אלא רק כדי להזכיר לנו בבחינת דע לפני מי אתה עומד. האבנט הוא חגורה שחורה שלובשים על הבגדים כדי להזכיר לנו שבתפילה אדם צריך להבדיל בין החלק העליון שלו שבו שוכנים האיברים העדינים, החיוניים והחשובים יותר כמו הלב, איברי הנשימה ובפרט הראש לבין החלק התחתון שבו נמצאים האיברים המגושמים יותר, איברי העיכול. זאת אומרת, שבתפילה הוא צריך לכוון את לבו כלפי מעלה ולא כלפי מטה.

בכוחנו להשתנות

אבל בעיקר זה מלמד אותנו שאדם שנברא בצלם אלוהים, אסור לו להסתפק בהווייתו הטבעית. הוא אינו יכול לטעון "כך נולדתי", "זה הטבע שלי" וכדומה, אלא עליו להתעלות מעל להווייתו הטבעית. האדם הוא היצור היחידי בעולם שאינו מסתפק בעורו הטבעי אלא מכסה את מערומיו בלבוש שניתן לו מידי בוראו בשעת בריאתו. תפקידו של האדם אפוא הוא לכסות על הדברים הטבעיים שלו

ולא לגלות אותם.

אנשים נוטים לתרץ הנהגות מגונות שלהם בתואנה "זהו טבעי", "מה אתה רוצה ממני, כך ה' ברא אותי". אמנם נכון שה' ברא אותך כך, אולם במקביל הוא ברא גם בגדים גשמיים ורוחניים שבהם תוכל להלביש את עצמך ולכסות באמצעותם את היצרים הטבעיים.

לכן כל מי שהוא ירא אלוקים וחרד לדבר ה' לובש הרבה בגדים, כי הם מרוממים את האדם ומחדדים את המסר של "מותר האדם מן הבהמה".

אנו עומדים לחוג את חג הפורים. פורים הוא החג היחידי שבו אנו מתחפשים ומחליפים את הבגדים.

המטרה היא שזה יעזור לנו לצאת מההגבלות שלנו ולשכוח קצת מחיי היום יום. שוב אנו נוכחים לראות מה רבה השפעתם של הבגדים עלינו. כל אחד יכול להעיד מניסיון אישי שכשהוא מחליף בגדים הוא מתנהג אחרת, וזוהי אפוא כל המטרה של פורים: "ונהפוך הוא".